

Christian Schlee Joachim Rachel

Disputatio Anniversaria Ac Theologica, Complectens, Controversias XXIV. De Persona Et Officio Christi Theanthrpu, Photinianorum Dogmatibus Opposita, Et In Schola Theologica Academiae Rostochiensis, Publice XIII. die April. in Auditorio Maiori proposita, Praeside Christiano Sledano, S S. Th. D. & Profeß. Respondente M. Joachimo Rachelio Gustroviensi

Rostochi[i]: Pedanus, 1614

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737674067>

Druck Freier Zugang

Vnt.: F. Rachelius

Chr. Medanus / or

R. M. theol. 1614.

DISPUTATIO ANNIVERSARIA
AC THEOLOGICA,
COMPLECTENS,
CONTROVERSIAS XXIV.
DE
PERSONA
ET OFFICIO
CHRISTI

ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ,

PHOTINIANORUM DOGMATIBUS
OPPOSITA,

ET

IN SCHOLA THEOLOGICA
Academiae Rostochiensis,

Publicè

XIII. die April. in Auditorio majori
proposita,

PRESIDE

CHRISTIANO SLEDANO,

S S. Th. D. & Profess.

RESPONDENTE

M. JOACHIMO RACHELIO

Gustroviensi.

R O S T O C H I

Typis Joachimi Pedani, Anno 1614.

V I R O

*Nobilitate generis, splendore virtutis, & laude
eruditionis praestantiss.*

Dn. JOACHIMO AB O'LDENBORG,
de provinciâ Megapolensi benè merito & adhuc merenti,
Illustriss. Principi foeminae in aulâ Graboviensi Consiliario dignissimo,
& Cœnobij Dobbertinensis Capiteo fidelissimo, fautori
ac patrono suo plurimum suspiciendo;

U T E T

Amplissimis, Consultissimis, ac prudentissimis Viris,

Dnn. CONSULIBUS ET SENATORIBUS
inclutæ Reipub. Gustroviensis, omnibus & singulis,
Patribus patriæ meritisimis, Mecœnatibus ac promo-
toribus suis καὶ τῷ ἀξίῳ colendis.

S. P.

Iusto quamvis tardius gratitudinem, quam tibi, Vir Nobiliss.
vel maxime propter studiorû meorum nunquam satis laudandam promotio-
nē mihi in informando tue Nobil. pupillo Dn. HENRICO LEWETZ-
VIO juniori Nobili Megapolitano hucusq. exhibitam; Vobis verò Viri Ampliss.
& prudentiss. partim propter gratum, quod mihi ab ineunte ætate Gustro-
vium, cuius vos estis patres ac rectores; præbuit educationis hospitium: partim
propter innumera parenti meo pie denato, alijsq. mihi ævinciis. exhibita be-
neficia merito debeo, declarandam suscipio: tamen nullus dubito, quin V. Nob.
& Ampliss. meam gratiam tardatū, cum non fuerit voluntaria aut negligenti-
tiâ aliquâ prætermissa, sed occasione tantum, quâ commodè potuit habe-
ri, hæcenus destituta, æquo animo sint acceptura. Agite igitur, Viri Nob. &
Ampliss. hancq. meam qualemcumq. gratitudinis tesseram ita accipite, ut majo-
ri studiorum meorum promotioni adjumento fuisse videatur. Favete, diuq. va-
lete. Dabantur Ross. 6. April. Anno 1614.

M. Joachimus Rachelius
Gustrov. Meg.

Est animus in CHRISTI JESU Salvato-
ris nostri gloriam, nostramq; institutio-
nem salutarem, execrandos Neophotinia-
norum errores, quos de Domino & Salva-
tore nostro Jesu Christo publicis scriptis
per Transylvaniam, Poloniam, Lithva-
niam, Borussia & finitimas regiones successu devoto
hactenus diffeminarunt, non tam operose refellere, quam
nudè in thesi & antithesi proponere, ut paucis egisse
multa, fideiq; nostræ veritatem contra mendacium, non
de adversarijs victoriam quæsisse videamur; siquidem
blasphemia istorum hominum βδελύγματα doctissimè exi-
stimemus à junioribus præsertim & ἀσηκίους ignorari.

Nemo itaq; animo iniquo, quæ dicentur, ferat, quo-
niam non sumus auctores malorum, quæ audientur, neq;
causas præbuimus dicendorum. In multis enim libris co-
rum mysteria impia feruntur: siquidem ipse precarer &
optarem, ut silentio & tenebris hujusmodi impietatis my-
steria conregerentur. Nunc verò non ut vos malorum di-
scipulos facerem, sed potius ut à gravibus malis libera-
rem, ad has me rationes contuli, summo studio eos fu-
giens & omnibus quàm possum maximâ voce dicens:
Fugite vos, fugite a præruptis & barathris, longè fugite.
Libros omni hæresi impiarum doctrinarum plenos fugi-
te: ut hæc & alia nobis de suis largiatur verba Leontius
Episcopus Ægyptiorum, qui Theodoretī blasphemias
à se recitatas eodem ivit excusatum modo.

Ut autem recto cursu feramur, libet ad duo generalia
capita præcipuas, quas hoc potissimum tempore Photi-
niani in articulo hoc de CHRISTO movent controversias,
revocare 1. De PERSONA 2. De OFFICIO Christi Θεοφύτης.

A. 2

Quæ-

QUESTIONES CONTROVERSÆ

DE

PERSONA CHRISTI Θεωρηματα.

I.

Quæst. Num Christus sit autor, fons & scaturigo nostræ salutis? an verò DEUS, Pater sit primus & principalis autor eorum omnium, quæ Christus ob nostram salutem olim præstitit, ita ut ipse (Christus) sit solum instrumentalis & secunda causa conferendæ salutis?

Heterod. SOCINI part. I. de Servat. c. 6. DEUS, inquit, est causa fons; & origo salutis nostræ, hoc est, servat nos efficientiâ; Christus verò servat nos, ut minister & instrumentum DEI.

Orthodox. NOSTRÆ Ecclesiæ credunt ac confitentur CHRISTUM JESUM tam ratione personæ, quàm esse Θεωρηματα & quàm ratione sui Officij quàm Mediator, esse salutis nostræ & w. principium & finem, Apoc. 1. v. 8. & 21. v. 6. & 22. v. 13. vitæ autorem Actor. 3. v. 5. fundamentum salutis unicum 1. Corin. 3. v. 11. nec in alio aliquo esse salutem Actor. 4. v. 12. qui solus aut fontem aquarum salientium in vitam æternam. Job. 4. v. 14. & c.

II.

Quæst. Num Spiritus Sanctus fuerit conceptionis CHRISTI causa instrumentalis? an principalis?

Heterod. SOCINI in refut. arg. Bell. & Wiek. c. 10. p. 496. Quod, inquit, Christus ex Sp. Sancto fuerit conceptus, hoc non ostendit Sp. Sanctum ejus conceptionis fuisse autorem, sed causam tantum instrumentalem.

Orthodox. NOS causam conceptionis CHRISTI superiorem præter solius Sp. Sancti obumbrationem nescimus, persuasi veritate historia de Incarnatione Filij altissimi Luc. 1. v. 3. Matth. 1. v. 20. & 22. Non tamen sic de Spiritu Sancto, sicut de sanctâ virgine natus.

natus est Filius DEI. De hac siquidem natus est sicut de matre,
non de illo sicut de patre, ne duo Patres dicerentur in sanctâ Tri-
nitate, ut graviter annotat Augustinus de inquisit. Trinit. c. 100.

III.

An Christus alicubi in sacris appelletur semen ac
filius Adami?

Quest.

S MALZIUS de divinit. Christi cap. 2. pag. 4. negat Heterod.
Christum uspiam nuncupari Adami, sed passim Abrahami & Davidis filium;
adeoq; Abrahamo primum in V. T. fuisse Messiam mundi promissum.

ORTHODOXI hic jubent inspicere Genealogiam CHRI-
STI, quam Lucas Evangeligraphus cap. 3. pertexit, à Josepho
nempè, qui putabatur pater CHRISTI, ad Adamum esse;
ut ostenderet fidem de Messia benedicente gentes omnes non esse
recens Sanctorum quorundam in Ecclesiâ commentum, sed hanc
doctrinam jam inde à primis mundi exordijs statim post lapsum
fuisse cognitam, illumq; populum ab initio conditi orbis fuisse ve-
ram Ecclesiam, in quo fuerit promissio de hoc semine conservata
atq; ad posteritatem omnem propagata. Orthod.

IV.

Utrum duæ Diversissimæ sint in Christo naturæ; divina
& Humana?

Seu:

Num CHRISTUS Salvator mundi, sit duntaxat
nudus quidam Homo? an verò ut verus Homo, ita &
verus unus ille. & æternus Deus ab æterno à patre
genitus?

Socrates lib. 2. hist. Eccles. cap. 18. annotat ipsum PHOTI-
NUM blasphemè docuisse, CHRISTUM esse nudum hominem. Eandemq;
blasphemiam suam sibi faciunt recentiores Photiniani ad unum omnes. Nam
FAUSTUS SOCINUS in respons. altera ad Andr. Volanum,
p. 264. disertè fatetur se sententiæ Pauli Samosatani & Photini de Filij Dei
existentiâ adharere. Et OSTEROD. in præfat. Institut. pag. 13.
Heterod.
A 3. Photini,

Photini, inquit, doctrina, quoad Christum, planè est eadem, quæ hodiè nostra. Arbitramur itaq; inquit idem ibid. cap. 6. §. 7. quod essentia Filij Dei nihil fuerit aliud, quàm hominis essentia b. e. verus homo, nec aliam ullam scimus in eo naturam & essentiam.

CATECHISMUS RACKOVIENSIS per meram Sophisticam, Christum esse $\Psi\lambda\delta\upsilon\ \acute{\epsilon}\nu\theta\epsilon\omega\mu\upsilon$, asserit; Hanc enim Sophisticam detegit **OSTERODVS** in Institut. cap. 19. §. 16. inquens: Phrasis (nudus Homo) geminum habet sensum, videlicet & essentiæ ratione, & qualitatum ratione. Essentiæ ratione non potest Christi essentia esse alia quàm humana; Qualitatum verò ac prerogativarum quarundam, quibus Christus præ reliquis hominibus omnibus, etiam sanctissimis, excelluit, ratione, Christus est aliquid amplius quàm nudus homo.

Orthod. **NOSTRA** contrà hæc est fides recta & Catholica, ut juxta tenorem Symboli Athanasiani, credamus & confiteamur, quòd Dominus noster **JESUS CHRISTUS, DEI** filius, **DEUS** & Homo est. **DEUS** ex substantiâ patris ante secula genitus, & Homo ex substantia matris in seculo natus. Perfectus **DEUS**, perfectus Homo, ex animâ rationali & humanâ carne subsistens.

Etenim si in Christo non alia esset asserenda natura, quàm solum humana; inepta omninò esset Apostoli Rom. 9. v. 5. oratio, cum **CHRISTUM** ait esse ex Patribus $\tau\omicron\ \acute{\epsilon}\varsigma\ \sigma\acute{\iota}\nu\alpha$, quantum quidem attinet ad carnem humanam naturam. Quinè necessariò inde conficitur, in Christo aliam esse præter & ultra illam humanam naturam, secundum quam non sit ex Patribus. Quæ verò alia? Non Angelica; Non enim angelos assumpsit Eb. 2. Ergò Divina, quæ Patrum juxta & Angelorum naturam longissimè superat, secundum quã idem ibidem Christum fatetur verum **DEUM** & quidem illum ipsum, qui solus est super omnia laudandus & benedictus in secula. Verùm Divinitatem Christi indubitato asserentia argumenta alibi fuerunt à nobis proposita, quæ & passim sunt in aliorum Theologorum commentarijs & libellis catecheticis obvia.

V. Num

V.

Num classica ista Scripturarum testimonia.

Joh. 1. v. 14. ὁ λόγος ἐγένετο, Verbum caro factum est.

Quæst.

Coloß. 2. vers. 9. Tota plenitudo Deitatis habitat in Christo corporaliter.

Ebr. 2. vers. 16. Christus assumpsit semen Abrabæ.

sunt necessariò intelligenda de **INCARNATIONE FILII DEI? & consequenter DE VERITATE ac PERSONALI UNIONE** duarum naturarum, Divinæ & Humanæ in Christo?

PHOTINIANI simpliciter negant.

Heterodi.

IN PRIORI quidem testimonio verbum, ἐγένετο, interpretantur non Factum seu natum est; sed, Fuit, seu, Existit; quo sensu idem verbum usurpari opinantur, Gal. 3. v. 13. cum Christus dicitur πανάποτο factus maledictum. Similiter & nomen, ὁ λόγος, accipiunt pro re humili & abjecta, prout hac vox accipitur 1. Pet. 1. v. 24. Hunc itaq; esse verborum sensum comminiscuntur: Hic Homo, **CHRISTUS**, etiamsi fuerit ille ipse, per quem omnia sint in Ecclesiâ Dei ritè facta & disposita, habueritq; potestatem faciendi filios Dei: nihilo tamen minus fieri voluit & revera fuit Caro, id est, abjectus, spretus, humilis. Quomodo etiam Apostolus de **CHRISTO**, Qui, inquit, cū esset dives, factus est pro nobis pauper. 2. Cor. 8. Confer **SOCIN.** refut. arg. Bell. & Wick. c. 5. p. 328. **CATECHIS. RACKOVIENS.** major. p. 108, 109. Francisc. Davidis in coll. Trāsylvan. act. dici. 9. lit. 8.

IN ALTERO testimonio per **CHRISTUM** intelligunt non personam, sed doctrinam seu Evangelion Christi; Totam plenitudinem deitatis explicant de plenariâ & perfectâ Dei voluntate erga lapsum & reparandum genus humanum; Ac Verbum Corporaliter interpretantur per id, quod est, verè, reipsâ, non figuratè, non per umbram. Hunc itaq; sensum esse Apostoli verbis dicunt: In Christo, id est, in doctrina Evangelij de Christo, corporaliter, id est, non ratione umbratili, ut in Veteri Testamento, sed solidè & sine typis fuit manifestata tota plenitudo Deitatis, hoc est, universa Dei patris voluntas de redimendo genere humano. Confer **SOCIN.** part. 1. de Servat. cap. 2. **OSTEROD.** contr. Tradel. part. 2. c. II. pag. 195. **CATECHISM. Rack. major.** c. 1. p. 131.

IN. P. Q.

IN POSTERIORI testimonio per Semen Abrahæ intelligunt omnes credentes in Christum; uti vox isthæc accipitur Gal. 3. v. 19. ac proinde in cap. 2. ad Ebr. agi dicuntur de seminis seu posteritatis Abrahami receptione in gratiam. Vide CATECHISM. Rackov. major. p. 114. 115. FRANCISC. David. in colloq. Transylvan.

Orthod.

NOBIS cum alia suppetunt Scriptura testimonia ἀξίωμα, ex quibus Unio hypostatica duarum naturarum in Christo, divina & humana, negotio nullo possit partim directè, partim indirectè demonstrari Actor. 20. v. 28. Roman. 8. v. 3. Galat. 4. v. 4. 1. Joh. 4. v. 2. 3. tum vel maximè verissima Incarnationis Filij Dei definitio ex tribus istis citatis Scriptura testimonijs evidenter ostenditur. Consulat, qui volet, interpretes sacros. Photiniano- rum glossematibus & ἀρετίσμων, obvertimus istud IRENÆI lib. 1. cap. 35. pronunciatum: Adversus hæreticos victoria est, sententiæ eorum manifestatio.

VI. & VII.

Quæst.

Num Christus in statu suæ humiliationis habuerit naturam immortalem, hoc est, potuerit non mori, si mori non voluisset?

Et

Num in statu gloriæ post resurrectionem suam retinuerit & adhuc habeat naturam ac conditionem mortalitatis & corruptibilitatis?

Metierod.

Prius negat, affirmat posterius SOCINUS in refut. contra Bell. & Wick. p. 242. cum ait: Christus, quamdiu fuit in his terris, etiam post resurrectionem, immortalitatem non induit.

Orthod.

ORTHODOXI contrà affirmant prius, negant posterius. PRIUS inquam affirmant, idq. ex duplici causa: Una petitur ex sanctitate ac puritate naturæ assumptæ, quæ ut est peccati experta, ita necessitati mortis minimè subijci poterat. Rom. 6. v. 23. Altera pendet ex hyposticâ carnis cum λόγῳ, qui est ipsissima vita, unione, Actor. 13. v. 33. Quod autem nihilominus hic

hic ipse, qui carnem habuit & ἀναπαύμενος & vivificam, aliquando fuerit mortuus, id semel est mortuus, & quidem peccato, non suo aliquo, quod nullum habuit, sed alieno, nostro scilicet, pro cuius expiatione mortem appetijt volens, non invitus, non coactus. Joh. 10. v. 18.

POSTERIUS verbò negant: quemadmodum negativam hanc inculcat Aphorismus Apostoli Rom. 6. v. 9. Christus excitatus à mortuis non amplius moritur. Mors illi non amplius (postquam scilicet jam est excitatus) dominatur.

IIX.

An profundissima illa Christi obedientia & exinanitio spontanea, verè sit causa & pretium insecutæ exaltationis?

Quæst.

Seu

An CHRISTUS obediendo & patiando fuerit revera quidquam SIBI promeritus?

SOCINUS part. 4. de Servat. cap. 6. Christus, inquit, sua obedientia in cælis sibi sempiternam vitam sempiternamq; beatitudinem peperit. Et OSTERODVS institut. cap. 13. Potissima pars eorum, quæ filio sunt data, fuit obedientiæ istius, quam patri usq; ad mortem præstitit premium.

Heterod.

NOS negantium partibus astipulamur. Cui enim nihil potest accedere, huic ne meriti quidem est consingenda accessio. Meritum namq; dicitur esse actio, quâ fit ut ei, qui agit, seu patitur, sit justum aliquid dari. CHRISTO Θεωρεῶντι nihil potuit accedere: quippe qui ut habet omnia, quâ DEUS, ita, ex Unione, non autem ex merito (servato dispensationis ordine) ad mensus est omnia carni. Sed negativam hanc fusiùs in disput. de Statu Exinanitionis pertractavimus.

IX. X. & XI.

Num CHRISTUS sit invocandus, & adorandus eadem illâ religiosâ adoratione, quâ verus æternus DEUS Israelis colitur?

Quæst.

B

Hac

*Hæc controversia ut rectius intelligatur, libet eam in tres suas
specialiores resolvere; utpote,*

I. Num Invocare & Adorare in sacris, quando de
DEO prædicantur, sint Synonyma?

II. An CHRISTUS sit non modò adoran-
dus? sed & invocandus?

III. An una eademq; sit Adorationis species,
quâ colitur DEUS, & quâ CHRISTUS?

Heterod.

PHOTINIANI negatè ad singulas quæstiones respondent.

Quod ad PRIOREM; SOCINUS in refutat. Theol. Fr.
David. cap. 24. pag. 226. Non, inquit, est idem Adorare & Invocare.
Invocat is, qui in necessitate constitutus confidenter alienam opem & benigni-
tatem implorat. Adorat verò qui corpus & animum reverenter alicui inclinatur
& coram eo venerabilis procumbit, etiamsi nihil ab eo petat.

Quod AD ALTERAM; SOCINUS ibid pag. 21. De
CHRISTI, ait, invocatione nullum extat mandatum. Adorandum
verò Christum non inficamur. SOCINUS contra Andr. Volan.
resp. altera pag. 193. OSTEROD. instit. cap. 19. §. 17. CATE-
CHISM. Rackoviens. p. 177.

Quod ad POSTERIOREM; Conf. SOCINUS in refut.
arg. Bell. p. 444. Pater, inquit, ut autor bonorum; Christus verò
adoratur, ut causa instrumentalis. Et pag. 450. DEUS potius in Christo
est adorandus, quàm ipse Christus.

Orthod.

NOS cum ORTHODOXIS ad quæsitæ respondemus affirmatè.

I. Verbum utrumq;, προσκυνεῖν & ἐμμελεῖν
Adorare & Invocare, etiamsi sit ὁμώνυμον, & quodlibet
suis habeat distinctas & varias significationes; cum tamen
ad religiosam DEI cultum utraq; vox transfertur, tunc fides seu
firma & indubitata animi fiducia, quæ nisi in solo DEO præpo-
nente est collocanda, necessariò requiritur tam in προσκυνεῖν
seu Adorationis actu, Joh. 4. v. 23. Actor. 8. v. 27. 1. Corinth. 14.
v. 25. Apoc. 14. v. 7. quàm in actu Invocationis. Rom. 10. v. 14.

II. CHRISTUM esse adorandum est extra controversiam.
Luc. 24. v. 52. Ebr. 1. v. 6. Sed & eundem Invocandum credi-

mus.

mus ac confitemur. Qui enim non invocandus esset Christus, in quem omnino est credendum? *Joh. 3. v. 6. & 14. v. 31.* Is enim rectè etiam invocatur, in quem piè creditur *Roman. 10. v. 14.* Non itaq; Christum invocare dubitavit Stephanus *Actor. 7. v. 59.* Ananias *Actor. 9. v. 14.* Apostolus *2. Corinth. 12. v. 8.*

III. Ex quo conficitur unam eandemq; Adorationem competere DEO & Patri & CHRISTO. Ut enim taceam nuppiam in Scripturis fieri mentionem duplicis adorationis religiosæ; vult Christus eodem se honorari modo, quo Pater *Joh. 5. v. 25.* vult & unâ & eadem fide in se credi, quâ in Patrem *Joh. 14. v. 1.*

XII.

Num cultus Adorationis competat Christo homini, quâ homo est?

Quæst.

SOCINVS in refutat. arg. Bellarm. & Wiek. arg. 4. class. 1. Heterod. cap. 3. pag. 80. Certum, ait, est Christo homini, ut homini, hoc est, sine ullâ consideratione, quod in se habet essentialiter aliquam divinam naturam, adorationem ab ipsis angelis deberi, postquam à DEO propter sui ipsius demissionem & obedientiam usq; ad mortem crucis nomen super omne nomen est adeptus.

NOS confitemur & docemus Adorationis quidem cultum Orthod. verè Christo homini, sed non citra respectum divinitatis, quæ in Christo homine *συνυπαρξῶς* ac personaliter habitat, *Coloss. 2.* competere. Etenim Adoratio religiosa ratione ejus, qui colitur, est gloria & majestas soli ac uni vero DEO propria *Matth. 4. v. 10.* Quemadmodum igitur Christus adoratur per naturam, quâ DEUS benedictus in secula *Roman. 9.* sic idem adoratur per unionis hypostaticæ gratiam, quâ homo *Philip. 2.* Verùm de Adoratione carnis Christi prolixius disseruimus in libello nostro de DEO & CHRISTO.

XIII.

Num fideles religiosè adoraverint Christum, etiam ante ipsius resurrectionem & Exaltationem?

Quæst.

B 2

OCIN

SOCINVS in disputat. de Filij Dei iunigeniti existent contr.
Eras. Johann. pag. 76. Adoratio, inquit, non fuit debita Christo nisi
post mortem crucis tanquam premium summæ obedientiæ, quam Deo præstitit.

NOS istam blasphemiam confutamus exemplis leprosi Matt. 8
v. 5. Centurionis, Matth. 8. v. 5. Patris lunatici Marc. 9. v. 24.
Apostolorum Luc. 17. v. 5. Job. 5. v. 68. aliorumve fidelium, qui
ex fide Christum in statu suæ exinanitionis, priusquam fuit à mor-
tuis ad gloriam excitatus, adorarunt.

QUÆSTIONES CONTROVERSÆ

DE

OFFICIO CHRISTI Θεωρώμεθα.

I. & II.

Quæst. An Mosi æquè ut Christo propriè competat nomen
& officium MEDIATORIS? an verò solus & unus
Mediator inter DEUM & homines sit solus &
unus CHRISTUS?

*Hujus quæstionis vera & solida decisio dependet ex cognitione
vocis Mediatoris,*

Quid sc. propriè significet in sacris vocabulū Mediatoris?
Num videlicet proprium hoc sit Mediatoris munus, ut
pacificatorem ac reconciliatorem agat inter partes dissi-
dentes, DEUM & Homines? an verò in eo solū con-
sistat ejus officium, ut sit quidem fidus internuncius, qui
nobis mortalibus retegat & interpretetur DEI,
foedus nobiscum fancientis, voluntatem?

Heterod.

Posterioris quæstionis resolutio est decisio prioris. Sic itaq; SOCINVS
part. 1. de Sevat. cap. 7. Decipiuntur, inquit, omnes qui persuasum ha-
bent, Mediatorem non dici nisi qui duos inter se invicem dissidentes componat &
alterum alteri conciliet. Significat verò nomen Mediatoris in sacris literis nihil
aliud, quàm eum, qui medius quidem est inter DEUM & Homines; non
tamen, qui DEUM iratum hominibus placet; sed quo DEUS ut inter-
nuncio

nuncio & interprete ad fœdera sua pangenda & sancienda utatur, & per quem illi ad ipsum ejus voluntatis cognitione instructi possint accedere. Item: Mediatoris appellatio nihil habet commune cum divina gratiæ placatione, ac proinde Christus dicitur esse Mediator DEI & hominum, non quia DEUM hominibus placaverit, sed quia novum & æternum fœdus cum humano genere ipse DEI nomine sanxerit & omnem DEI voluntatem, unde ad ipsum DEUM est accessus, hominibus patefecerit. Idem Ibid. Epitheta illa Novi & præstantioris (quorum meminit Epistola ad Hebræos cap. 8. v. 6. Ioh. 9. v. 15.) ostendunt, non solum aliud fœdus, quod antiquum appellari possit & deterius sit, antecessisse: sed illius non minus quam hujus aliquem Mediatorem existisse. Is autem fuit Moses; qui ferme invitatus, ac tantum non coactus ab ipso DEO, qui promissa Patribus præstare volebat, ad ejusmodi munus fuit delectus Exod. 4. Et paulo post. Nulla est in modo istarum (ut ita dicam) Mediationum (Moisis & Christi) differentia, sed differunt eæ tantummodo, quatenus posterior mediatio, Christi scil. excellentioris fœderis fuerit, & præstantiora promissa continens, quam prior, Moisis videlicet Mediatio.

NOS alium propriè sic dictum Mediatorem inter DEUM Orthodox. & Homines in nostris Ecclesiis non agnoscimus ac veneramur, præter unum & solum Christum 1. Timoth. 2. Etenim sunt duo requisita essentialia hujus Mediatoris. Alterum est divina voluntatis apud homines interpretatio & revelatio: alterum pacificatio, hoc est, pro parte offendente intercessio ac partis offense reconciliatio. De priori lis non est: Posterius hoc nos docet Apostolus, cum in 1. Epist. ad Timoth. cap. 2. non modò Christum scribit esse unicum illum Mediatorem inter DEUM & Homines, sed etiam immediatè causam propriam à quâ & propter quam uni Christo competat illud augustissimum Mediationis nomen subnectit inquit: Qui dedit semetipsum pretium redemptionis pro omnibus. Et in Epistola ad Ebr. cap. 9. v. 15. Christus ibidem Novi fœderis Mediator esse ex eo disertè perhibetur, quòd per mortem suam à transgressionibus nos redemerit.

Utriusq. typum gessit Moses: utpote qui medius stetit inter DEUM & populum Israëliticum non solum ut Doctor &

Propheta, qui verba Jehovæ denunciaret populo Deut. 5. v. 5. sed etiam ut Reconciliator, qui ab irato DEO supplex impetraret veniam culpæ; imò & pœnam populo graviter indictam suiipsius devotâ oblatione atq; ex libro vitæ expunctione avertit. Ex. 32.

Quemadmodum itaq; Duces populi Israelitici olim fuere typicè ac Metonymicè dicti Jesus ac Salvatores, utut non sit nomen datum sub cælo hominibus, in quo oporteat nos propriè salvos fieri, quàm in nomine JESU CHRISTI. Act. 4. v. 10. 12. ita Moysen, qui fuit divinitus præfectus domui DEI suumq; opus fideliter peregit Ebr. 3. v. 2. nil vetat dicere Mediatorem. CHRISTVS enim ille Nazaræus ut Veteris Testamenti typos omnes in se verè ac propriè implevit: sic tanquam antitypon persunctus est munere non solum magni illius Prophætæ ac inter-nunciij, quem DEVS prænuñciaverat, se esse de medio populi circumcisi novissimis diebus suscitaturum Deut. 18. v. 15. ut nobis nimirum voluntatem DEI æternis temporibus tacitam è sinu patris proferat Job. 1. v. 18. Sed etiam reconciliatoris ac pacificato-ris, qui solus seipsum dedit ἀντίδοτον pro omnibus hominibus 1. Timoth. 2. v. 6. qui solus salvum fecit suum populum à peccatis Matth. 1. v. 21. qui solus factus est propitiatio pro peccatis mun-di 1. Job. 2. v. 2. qui solus per mortem nos DEO reconciliavit Roman. 5. v. 10. 2. Cor. 5.

Quæst.

III.

Christus ille Nazaræus cur dictus fuerit JESUS. b. c.
Servator & Salvator Mundi?

Seu

Quo sensu Christus in Scripturâ passim dicatur genus hu-manum à peccatis salvasse, redemisse, liberaſſe, &c.

Heterod.

Quandoquidem PHOTINIANI blasphemant Christum esse nostræ lu-stitiæ ac salutis æternæ non autorem principalem, sed ministrum, per quem DEUS genus humanum à peccatis salvet & justificet, uti supra de Personâ Christi, quæst. 1. est dictum. Idcirco mirum non est hæreticos comminisci tro-pum

pam ac Metonymiam in istis scriptura dictis, in quibus Christus legitur nos sal-
vasse, redimisse, liberasse à peccatis Hinc SOCINUS part. 1. de Servat.
cap. 2. Nulli, inquit, dubium esse potest, quin Christus ex eo dicatur mundi
Salvator seu Servator, quod salutis viam nobis annuntiaverit. Et cap. 3. Quia
Christus viam salutis aeternae nobis confirmaverit, merito Salvatorem nostrum
& dici & agnosci debere arbitror. Et cap. 5. Rectè secundum perpetuum lo-
quendi modum à me dicitur, Christum esse Salvatorem, quod ex mortui resur-
surgendo salutis aeternae viam manifestè ostenderit. Et cap. 6. Christum ob
eam causam, quod aeternam vitam & salutem ipse nobis daturus sit, Servato-
rem nostrum esse agnosco.

Ex quibus patet PHOTINIANOS nescio quo vertiginis spiritus ab-
reptos statuere Christum non propriè, sed impropriè; non principaliter, sed in-
strumentaliter; non efficienter, sed exemplariter per modum sive predicationis
sive ostensionis esse ac dici IESVM & Salvatorem mundi: partim quòd salu-
tis adipiscendae viam ac rationem (1) tum in verbo Evangelij sui nobis annun-
ciaverit (2) tum vitæ suae sanctioris exemplo (3) uti & resurgendo ex mor-
tuis, ostenderit: quòd (4) salutem & vitam aeternam novissimo die nobis sit
adjudicaturus, tanquam singulari quodam honoris privilegio à DEO ad id
constitutus iudex vivorum & mortuorum.

NOS Christum neg. viam ad salutem fideliter & annun-
ciasse & confirmasse, neg. à mortuis surrexisse; neg. vitam æ-
ternam credentibus in ipsum daturum negamus; negamus verò
exinde fuisse principaliter cognominatum IESVM seu Salvato-
rem mundi.

Orthodox.

NEQUE enim principaliter (principaliter in quâ ideo in car-
nè venit atq. in eâ manifestatus, ut Evangelion salutis generi hu-
mano annuntiaret, sed ut mori posset & per mortem destrueret
eum, qui mortis habebat imperium. Hebr. 2.

NEQUE confirmatio doctrinae salvifica est adaequata & pro-
xima causa nostra salutis ac redemptionis: sed differt actus sal-
vandi & actus confirmandi doctrinam Evangelij. Ille expeditur
per sanguinem Christi 1. Job. 1. v. 9. Roman. 5. v. 9. hic per mi-
racula Marc. 16. v. 20 Job. 2. v. 23.

NEQUE ex eo quod nobis beatitudinis & salutis viam
verum

veram suā ex mortuis gloriosā resurrectione monstraverit, credimus Christum appellari mundi Salvatorem; ut ut certò statuamus ipsum resurrexisse propter justitiam nostram. Rom. 4.

NEQUE in regno demū gloriæ Christum primū agnoscemus Salvatorem nostrum, quando ex hoc peccati statu in æternam vitam transferemur, sed num hodiè in regno gratiæ, cum credimus Jesum ac Salvatorem nostrum, qui peccata nostra eorumq; pœnas in se recepit 1. Pet. 1. v. 24. 2. Corinth. 5. v. 21. Galat. 3. v. 13. atq; unicā suā oblatione consummarit omnes sanctificandos Heb. 10.

Credimus igitur ac confitemur Christum Nazaranum propterea, fuisse mundi Salvatorem ac Jesum nominatum, quod homines in peccatis perditos non verbis, sed factis; non ministerialiter, sed potenter & efficienter à peccatis liberaverit, liberatisq; adoptionem ac reconciliationem cum D E O, peccatorum remissionem ac pacem conscientiæ, salutem & vitam promeruerit, uti & Angelus Matth. 1. v. 21. & Christus ipse Matth. 18. v. 11. hoc nomen Jesus ac Salvatoris interpretantur.

Sed de his plenius in sequenti questione, hanc verò finiemus p̃ys suspirijs Augustinissimò & meis: O Domine J E S U, esto mihi J E S U S. O Domine J E S U, si ego admisi unde me damnes, tu non amisisti, unde me salves. Nec sic attendas malum meum, ut non attendas nomen tuum.

Sum reus; at contrā meus es; quia tu meus, ergo Sum tuus, & nunquam repputor esse reus.

IV.

Quest.

Num Christus respectu sui officij fuerit solū Doct̃or ac Propheta, qui viam salutis æternæ generi humano invitā juxtā & doctrinā suā annuntiaverit? an verò præter suum istud Propheticum munus fuerit etiam perfunctus munere Regio ac inprimis SACERDOTALI, hoc est, hylastico & propitiatorio?

Quæ

Quæ questio ut est Photinianis recentioribus maximè principalis & propriissima, ita verbis nonnihil mutatis à varijs variè informatur ac proponitur:
utpote,

Cur Christus venerit in mundum? cur natus, passus mortuus, resuscitatus? &c. Num ut suo isto adventu nativitate, passione &c. DEUM nostris peccatis offensum nobis placaret ac reconciliaret? An verò ideò de coelis descendit & rursus ascendit; ut suo hoc descensu & ascensu, tanquam medio confirmaret ac stabiliret foedus inter DEUM & Homines?

Seu

Num obedientia Christi universa, activa & passiva, fuerit satisfactoria & meritoria?

Seu

An Christi obedientia, mors, & passio fuerit pretium & λύτρον sufficiens, quo sumus à peccato ejusq; reatu propriè redempti ac liberati?

Seu

An Christi obedientia sit causa nostræ justificationis?

Ανεγρηγ, verè hæc est omnium blasphemiarum Photinianorum, quibus non fuerunt à seculo horrendæ & execrandæ magis in Ecclesiâ Christi ab illo hæresiarchâ disseminate, quæ hylasticum, propitiatorium & victimale precioso Sanguinis Filij DEI meritum directè, non obliquè, expressè, non tacitè; ex toto, non ex parte impugnant, abnegant, annihilant.

Heterod.

VALENTINUS GENTILIS in thesibus, quæ cùm Collegio Theologico Academiæ Wittebergensis Anno 1580. exhiberentur, dignè sunt habitæ, ut (referente D. Polycarpo p. m. in Calvinism. concion. s. part. 2.) comburerentur, blasphemè nimium scripticæ, Christi sanguinem non magis ad salutem & justitiâ æternam nobis promerendam profuisse, quàm cuiusvis (ignoscit DEUS mihi referenti) porci ac canis sanguinem. Increper te, Satana, Dominus. OSTERODUS part. 3. contr. Tradel. pag. 208. 209. ait dogma de reali & verâ satisfactione Christi pro peccatis nostris esse merum signum Trinitariorum. Et idem p. 210. 211. &c. Satisfactionem Christi pro pecca-

peccatis generis humani abominatur ne *Βδελύγος* ac rem horrendam.
SOCINUS. part. 1. de Serv. Chr. c. 1. Divina inquit, iustitia, per quam
peccatores damnari merentur, pro peccatis nostris Christus neg. satisfecit, neg.
ut satisfaceret opus fuit. Et part. 3. de Servat. cap. 3. Si DEUS aut non
potuisset, aut nolisset, circa veram aliquam pro delictis satisfactionem nobis
ignoscere, nos ipsi omnino satisfacere debuissimus. Et part. 4. cap. 9.
Non necessarium, nec ullo modo verisimile est, fideles statuisse, morte Christi
interveniente tolli debuisse peccata.

Querenti a. & sciscitanti scholas Photinianorum, Cur Christum putent in
mundum venisse, respondet SOCINUS part. 2. de Servat. Chr. cap. 8.
& part. 3. cap. 3. non alium esse adventus Christi in mundum esu demq. ex
mundo recessus finem primum, quam Confirmationem doctrinae, quam aucto-
ritate divina generi humano publice fecerat i statum.

Orthodox. Fuit heterodoxia Photinianorum de Officio Christi, cui
opponimus Orthodoxiam, cuius duas facimus partes.

PRINCIPIO negamus Confirmationem doctrinae sal-
vificae esse proximum & primum finem incarnationis, mortis,
passionis, resurrectionis Christi. Nam mors Christi & mors
martyrum Christi, respectu causae finalis dissident toto genere.
Mors martyrum Christi principaliter intendit confirmationem
fidei ac confessionis eorum. Si itaq. Christus est solum in testi-
monium & confirmationem suae doctrinae ac Evangelij, quod
nobis enarravit, passus, mortuus est. sequitur ipsius passionem
ac mortem esse solum *ὑπερ τῶν ἁγίων*, non *ὑπὲρ πάντων* non *ὑπὲρ πάντων*. Sed
consequens est falsum, ut mox demonstrabitur. Ergo.

DEINDE corde credimus ad justitiam & ore confitemur
ad salutem, Christum fuisse in hunc mundum à Patre missum &
ad Patrem rediisse, ut in genere humano fungeretur officio non
Prophético solum sed & Regio, sed & vel maxime Sacerdotali.

Eidem dictis nostris facit appellatio MESSIAE seu CHRISTI,
quae Servatori nostro passim in sacris tribuitur. Is enim verè
fuit unctus Dan. 9. v. 24. unctus oleo laticiae Ps. 45. v. 8. Unctus
Sp. Sancto Es. 61. 1. unctus virtute altissimi Actor. 10. 38. Jam
verò constat trium officiorum primariorum administratos in V. T.
fuisse

fuisse singulariter unctos, Prophetas nimirum 1. Reg. 19. 16. Reges
 1. Sam. 10. 1. Sam. 2. 7. 1. Reg. 1. 34. & Sacerdotes seu Pontifi-
 ces. Levit. 4. 3. Atq; horum officiorum status ac gradus sic DEVS
 pro sua sapientiâ voluit esse distinctos, ut nulli unquam licuerit
 simulesse & Regi & Sacerdoti 2. Sam. 6. v. 7. 2. Par. 26. 16.
 Quamquam Prophetam esse simul & Regem, est ex sacris com-
 probatum exemplo Davidis & aliorum. Prophetarum enim
 functio non fuit ordinaria per successionem, uti olim quidem di-
 gnitas erat tam Regia quam Sacerdotalis. CHRISTVS autem
 ut est finis legis, ita unus ille & solus fuit finis ac complementum
 omnium typorum Veteris Testamenti; ac proinde quemadmodum
 in Veteri quidem Testamento distincta erant e.g. Sacerdos, Sa-
 crificium, Templum, Altare &c. quæ singula tamen & omnia
 unice adumbrarunt solum Christum tanquam antitypon, qui simul
 est (alio tamen atq; alio respectu) & Sacerdos, per quem su-
 mus reconciliati, & Sacrificium quo reconciliati, & Templum,
 in quo reconciliati, ut August. in fide ad Petr. cap. 2. pie & ve-
 nuste loquitur: Sic nihil obstat, quò minus Christum pie vene-
 remur ac confiteamur non Prophetam solum, sed & Regem ju-
 xta & Sacerdotem, cujus typum veteres illi Reges & Sacerdotes
 expresserunt. Vnde Vates Regius Psal. 110. de nostro hoc Messia
 pridem cecinit: Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem
 Melchisedech.

Hactenus in genere de triplici Officio Christi Θεωρεώμεθα:
 In specie de singulis ejus partibus nostra quæ & fides & confessio,
 paucis explicabimus.

DE PROPHETICO CHRISTI Officio hætenus non
 fuit in Ecclesijs nostris dubitatum, ipsum fuisse à Patre missum, ut
 nobis occultam Evangelij veritatem & sapientiam de reparando
 genere humano post lapsum è sinu Patris revelaret Job. 1. 18. ut
 legem DEI explicaret atq; à Phariseorum corruptelis vindicaret
 Matt. 3. 3. Marc. 5. ut fidos & quasi suffraganeos Ecclesiæ sue
 ministros ad confirmationem Sanctorum ablegaret Ephef. 4. 11.

Jer. 3. 15. Eph. 4. Cujus sui muneris respectu CHRISTUS cognominatur 157. *Joh. 1. 1. Propheta Actor. 3. 22 & 7. 37. Pastor & Archiepiscopus animarum nostrarum 1. Pet. 2. 25. Apostolus confessionis nostra Ebr. 3. v. 1. Rabbi. Marc. 9. 5. Job. 1. 38.*

DE REGIO CHRISTI Officio alibi & prolixius & commodius differitur: Nobis in praesentia sufficiat, nos à morte ac potestate tenebrarum per Christum tanquam Regem Sionis precio inestimabili sui sanguinis liberatos & in regnum DEI translatos. Coloß. 1. 13. 1. Petr. 1. 19. Hujus officij respectu in sacris CHRISTUS vocatur Dux vite, Actor. 3. 15. Dux salutis Hebr. 2. 10. Rex super domum Jacob in aeternum Luc. 1. 33. Rex justitiae Hebr. 7. 2. Princeps Regum terra Apoc. 1. 4. Leo de tribu Judâ, Apoc. 5. 5. Caput omnis principatus & potestatis Coloß. 2. 10. Dominus dominorum, Rex Regum Apoc. 17. 14. & 19. 16.

DE SACERDOTALI CHRISTI officio, quod præcipuum esse & amplissimum testantur & credunt Christiani omnes, maximè controvertitur. Nobis pro ejus assertione suppetunt argumenta plurima.

Alia petuntur ex usitatis appellationibus, quibus ex notatione hujus Officij CHRISTUS passim insignitur Sacerdos Ps. 110. 4. Pontifex fidelis ad propitianda delicta Ebr. 2. 17. Pontifex futurorum bonorum Ebr. 9. 11. Redemptor 1. Timoth. 2. 6. Iustificator Jerem. 23. 6. & 33. 16. 1. Corinth. 1. 30. Agnus DEI Iob. 1. 29. 4. Petr. 1. 19. Pascha nostrum 1. Corinth. 5. 7. Advocatus apud Patrem & propitiatio nostra Roman. 8. 34. 1. Job. 2. v. 1. 2. Reconciliator Roman. 3. 25. Pastor unus & magnus ovium Joh. 10. 11. Ebr. 13. 20. 1. Petr. 5. 4.

Alia sumuntur ab universâ Christi obedientiâ, hoc est, ab ijs omnibus, quæ Christus nostra salutis causâ fecit & passus est, ut quod juxta seriem membrorum secundi articuli Apostolici credimus, Christum natum, passum, crucifixum, mortuum, sepultum, descendisse ad inferos &c. Quæ singula Christi opera verè sunt & merè hyalastica ac propitiatoria, quibus iratum DEUM placavit.

vit ejusq; justitia pro nobis plenè satisfecit juxta ipsiusmet Christi pronunciatum: Ego sanctifico meipsum pro eis Joh. 17. 19.

Alia nobis sigillatim suppeditant vocabula MEDIATORIS: Itemq; JESUS, seu SALVATORIS; de quibus quest. 1. 2. & 4. superius differuimus. Ea autem indubitato arguunt, nos Christi merito ac lytro esse DEO Patri verè reconciliatos.

Alia mutantur ex clarissimis Scriptura testimonijs, quæ hoc Christi Officium ὑλατικὸν evidenter & secundum literam comprobant. Matth. 20. 28. & 26. 28. Luc. 24. 47. Joh. 11. 51. & 10. 14. Actor. 4. 12. & 20. 28. Roman. 3. v. 23. 25. & 4. 25. & 5. v. 9. 10. 19. & 6. 18. & 7. 6. & 8. v. 3. 32. 1. Corinth. 1. 29. & 6. 20. & 15. v. 3. 54. 2. Cor. 5. v. 11. 17. 19. 21. & 8. 9. Gal. 1. 4. & 3. 13. Ephes. 1. v. 6. 10. & 2. v. 5. 14. 16. & 4. 32. & 5. 2. 24. 25. Coloss. 1. v. 13. 14. 20. 22. & 2. 13. 1. Thes. 5. 9. 1. Timoth. 1. 15. & 2. 5. 6. Tit. 2. 14. & 3. 7. Ebr. 2. 14. & 4. 15. & 7. 25. & 9. v. 12. 14. 22. 26. 28. & 10. v. 7. 10. 14. 19. & 13. 12. 1. Pet. 1. v. 18. 19. & 2. 24. 1. Joh. 1. 7. & 2. v. 2. 12. Apoc. 1. 5. & 5. 9. & 7. 4. Ex quibus Scriptura testimonijs sexcenta ferme licet eruere argumenta ad nostræ fidei confessionem stabiliendam; utut non negamus non omnia ac singula testimonia esse ejusdem generis, sed quedam αἰσῶς & πείρας, quedam ἐμπειρίας comprobare hoc Christi Officium Sacerdotale ac propitiatorium.

V.

Utrum CHRISTUS nobis profit solùm exemplo? an verò & merito?

Seu

An finis Exinanitionis & Exaltationis Christi sit solùm exemplum nostræ imitationis? an verò meritum quoq; sit Redemptionis?

SOCINVS part. 4. de Setvat cap. 6. Actualis & vera obedientia intravit per Christum in mundum, h. e. à Christo factum est initium obediendi Deo & per obedientiam vita in mundum venit; atq; inde factum est, ut vita in omnes, quatenus obediuerunt, pervasit.

N. O. S. cum Orthodoxis duplicem agnoscimus respectum ac

C. 3

f. nem

Quæst.

Heterod.

Orthod.

finem Obedientie Christi. Unum paradigmaticum seu Exemplarem, alterum Meritorium seu satisfactorium; hic primarius, ille secundarius: alter non tollit alterum; sed Apostolus ipse utrumq; respectum conjungit Rom. 15. v. 7. 8. ubi duplici nomine nobis Christus commendatur, ut donum, ut exemplum. In illo admirabilem Φιλαργονίαν; in hoc humilitatem suam imitandam nobis proponit. Quapropter ut illius ratione merito immortales Christo Jesu debemus gratias, quod sese Patri nostri causâ obtulit in victimam; ita respectu hujus decet nos omnes sanctissimis insistere Christi vestigijs 1. Cor. 11. 1. quorû septē à Petro 1. Epist. 2. v. 21. recensentur, nempe vestigia charitatis, calamitatis, paupertatis, humilitatis, obedientie, patientie & perseverantiae; nullum tamen horum licet ire DEI, itemq; accusationi legis & Satana opponere, sed hic requiritur sola solius Christi obedientia, mors, ac satisfactio.

Quæst.

VI. & VII.

Num CHRISTUS PRO Nobis, hoc est, nostro loco seu vice nostra quidquam egerit ac sustinuerit, quod nos alioquin agere ac sustinere jure debuissimus? Et per hoc, Num Christus eo ipso, quod fuit passus & mortuus, satisfecerit loco nostro, qui alioquin mori debuissimus?

Ubi simul est Grammatica hæc expedienda questio:

Num particula PRO significet vicem nostram; an tantum nostram utilitatem? quasi Christus nostræ duntaxat utilitatis causa & in commodum nostrum mortem oppetierit? non autem mortem istam sustinuerit, quam nos ipsimet nostris peccatis eramus meriti? atq;

Neterod,

sic non in nostrum locum successerit, nec peccatorum nostrorum pœnas sustinuerit?

SOCINVS part. 2. de Servat Christo c. 8. de istis loquendi formulis, Christus pro nobis est mortuus, Christus dedit precium redemptionis pro omnibus &c. hunc in modum prolixè disserit, ut utrumq; probet, tum præpositionem, PRO, non esse idem quod vice vel loco nostro, cum quod Christus non nostro loco istam obedientiam præstiterit Deo Patri, quam nos præstare debeamus, nec pœnam illam nostro iidem loco sustinuerit, cui nos eramus adjudicati. Ac inter cætera sic ait: Si fortasse existimas, præpositionem, PRO, in illis

in illis locis significare vice seu loco, ut nihil aliud sit Christum pro nobis mortuum esse, quam vice seu loco nostrum mortem subiisse id adeò à veritate abhorret, ut nihil magis.

ORTHODOXI hactenus alijs quibudam exemplis evicerunt, non esse adeò infrequens in Scripturâ, ut præpositio, PRO, quandoq; significet commutationem aliquam seu vicem alterius. Sic e.g. Moses legitur pro Deo esse datus Pharaonis Exod. 7. 1. Dies dari pro anno Ezech. 4. 7. didrachma solvi pro alijs Matt. 17. 27. impius tradi pro justo. Prov. 11. 8.

Orthod.

Eodem sensu & in articulo de Officio Christi, cum dicitur, Christus mortuus pro nobis, 1. Pet. 3. 18. ὁ ὅτις ὅτι solvissē pro omnibus, Matt. 20. 28. animam posuisse pro omnibus Ioh. 10. v. 11. 15. accipi præpositionem, PRO, est in comperto, q. d. Christus nostro loco mortem quam nos eramus meriti, oppetiit & precium, quod nos pro nostrâ redemptione, si Deus justus iudex secundum iurâ sui rigorem agere voluisset, debebamus, vice nostrum exsolvit. Etenim ipse est factus execratio, ut nos vicissim consequeremur benedictionem Gal. 3. ipse factus est à Deo peccatum, ut nos vicissim fieremus iustitia. 2. Cor. 5. 21.

Atq; huc pertinet tritum istud axioma: Qui ita pro altero moritur, ut, nisi pro illo fuisset mortuus, nequaquâ tunc fuisset moriturus; & illum, cui necessario aeternâ morte, nisi hic pro illo mortuus fuisset, esset moriendum, suâ morte ab aeternâ morte liberat: is vice seu loco istius alterius moritur. Fiat subsumptio: Christus profectò nunquam fuisset moriturus, nisi pro nobis fuisset mortuus; & nos quibus necessario aeternâ morte erat moriendum, nisi Christus fuisset mortuus, suâ morte ab aeternâ morte liberat. Stat conclusio: Ergo Christus nostro loco seu vice nostra est mortuus. ὁ πρὸς ἡμᾶς ὁ δὲ ἑξ ἡμῶν.

IIX.

Quæst.

Num Christi passio & Mors fuerit fortuita? an verò necessaria?

Ser

An Christus ex definitio Dei consilio sit in mortem traditus? an verò in eam fortuito & occasionaliter incidit?

SOCINUS part. 2. de Serv. c. 6. Christum, ait, non nostro loco, sed tantum occasione nostrorum peccatorum incidisse in mortem, haud secus ac cum mercator propter divitiis seu divitiarum causâ equor ingressus facit naufragium.

NOS contra credimus ac constitemur, quòd Deus ipse dederit Filium suum 1. Ioh. 3. v. 8. eumq; perculserit & ægrotare fecerit Es. 53. adeo ut eum Iudæi acceperint. definito consilio & præscientiâ Dei Act. 2. 23. & 4. 27.

IX. & X.

Num Christus in V. quoq; Testamento fuerit Doctor ac Propheta?

Ser

An Christus jam inde à condito mundo voluntatem Dei Patris æternis

Quæst.

æternis temporibus tacitam de Redemptione generis humani
patefecerit ac docuerit?

Sen

Num Christus in Vet. Testamento itidem fuerit per Prophetas locutus, uti quidem Spiritum S. legimus per eos locutum?

Ubi & DE MIRACULIS, Prophetis dubitatur.

Heterod. An Christus in Vet. Test. per Prophetas ediderit miracula?

Negat utrumq; Socinus part. 1. de Servat. Christo cap. 1. & 2. Itemq; Francisc. David. in actis disput. Alb.

Orthod. NOS ex Orthodoxorum sententia non quidem negamus αὐτὸς ὢν ὁ Χρῆστος & ἱεὺς ὡς ἔχει non extare in Scripturâ CHRISTUM Filium Dei per Prophetas in V. T. fuisse vel locutum vel operatum: καὶ τὸ πρῶτον verò nobis omnino utrumq; fuerit dicendum, ac credendum, si fides amplius est sacris literis.

DE DOCTRINA certum est I. Iehovam per Prophetam dixisse: *Mibi curvabitur omne genu* Es. 45. v. 23. Sed dictum istud tribuitur Christo Rom. 14. v. 9. Christus igitur fuit locutus per Prophetam. II. Iehova, qui transfixus est clavibus, locutus est per Zachariam Zach. 12. v. 10. Filius Dei, est transfixus clavibus Job. 19. v. 37. E. III. CHRISTUS est lux vera illuminans omnem hominem venientem in mundum Job. 1. v. 6. Imò ipse adhuc αὐτοῦ ὡς & quando nondum factus erat caro, erat Lux vera Job. 1. v. 9. E. CHRISTUS luce sui Evangelij omnes Prophetas ac fideles jam inde ab orbe Christiano condito illuminavit. IV. Filius Dei est architectus Ecclesie Veteris populi Heb. 3. v. 3. E. Filius Dei instituit Prophetas, Sacerdotes aliosq; fidos ministros, quorum opera fuit prisca Judaici populi Ecclesia edificata. V. Qui in visione Es. 6. apparuit Prophete, is fuit Filius Dei, Servator noster Job. 12. At qui tunc apparuit Prophete, is expresse ei dicit ac denunciat, quid ad populum referre debeat. E. Salvator noster per Prophetas, est locutus.

DE MIRACULIS itidem non potest esse dubium, quin eorum edendorum potestatem à Christo non minus Prophete in V. T. quam Apostoli in Novo acceperint. Nam miraculorum, quæ fuerunt per Moysen Prophetarum Oceanum ac Corypheum facta, auctor perhibetur fuisse angelus ille Iehova, qui populum ex Ægypto miraculose ac potenter eduxit Ex. 3. v. 8. contra quem & populus in deserto murmuravit Num. 21. v. 5. Sed hic ipse angelus fuit Christus, teste Apostolo 1. Cor. 9.

Quæst.

XI.

Num omnium, quæ Christus fecit, facere omnes quoq; Sanctos præceperit?

Heterod. SOCINUS part. 2. de Servat. c. 5. Dominus, inquit, Iesus ea omnia ipse fecit, quæ alios facere iussit, qui æternam salutem consequi volunt.

Orthod. NOS, qui Christum pie credimus non exemplo solum sed maxime merito suo nobis prodesse, contendimus nec in nobis nec in alio quovis salutem esse querendam, quàm in ipso Act. 4. Ipsum solum torcular calcasse, nec virum fuisse cum eo. Es. 49. Taceo opera justificationis, sanctificationis, aliâq; miracula, quibus quidem doctrinam suam evidenter confirmabis nostamen minime ea ut imitemur obligant.

¶¶(S)¶¶

in illis locis significare vice seu loco, ut nihil pro nobis mortuum esse, quàm vice seu loco subiisse id adeò à veritate abhorret, ut nihil

ORTHODOXI hactenus alijs quibus runt, non esse adeò infrequens in Scripturâ, ut præpositi fuerit commutationem aliquam seu vicem alterius. Sic Deo esse datus Pharaoni Exod. 7. 1. Dies dari pro anno solvi pro alijs Matt. 17. 27. impius tradi pro justo. Pro

Eodem sensu & in articulo de Officio Christi, cui tuus pro nobis, 1. Per. 3. 18. λύτορ soluisse pro omnibus, M fuisse pro ovis Ioh. 10. v. 11. 15. accipiprepositionem q. d. Christus nostro loco mortem quam nos eramus ma quod nos pro nostrâ redemptione, si Deus justus iudex se agere voluisset, debebamus, vice nostrum exsolvit. Eten tito, ut nos vicissim consequeremur benedictionem Gal. 3. satum, ut nos vicissim fieremus iustitia. 2. Cor. 5. 21

Atq; huc pertinet tritum istud axioma: Qui ita nisi pro illo fuisset mortuus, nequaquâ tunc fuisset morit rio eternâ morte, nisi hic pro illo mortuus fuisset, esset eternâ morte liberat: is vice seu loco istius alterius mori Christus profectò nunquam fuisset moriturus, nisi pro nos quibus necessariò eternâ morte erat moriendum, tuus, suâ morte ab eternâ morte liberat. Stat conclu loco seu vice nostra est mortuus. ὅπως ἔδειξαι.

IIX.

Num Christi passio & Mors fuerit fortuita?

Seu

An Christus ex definitio Dei consilio sit in vero in eam fortuitò & occasionali

SOCINUS part. 2. de Serv. c. 6. Christum, ait, non nosti nostrorum peccatorum incidisse in mortem, haud secus ac zias seu divitiarum causâ equor ingressus facit naufragium

NOS contra credimus ac confitemur, quod Deu 1. Ioh. 2. v. 8. eumq; per. uisserit & agrotare feceris Es. 53. perierit. definito consilio & præscientiâ Dei Act. 2. 23.

IX. & X.

Num Christus in V. quoq; Testamento fuerit

Seu

An Christus jam inde à condito mundo v

the scale towards document

stun
ortem

evic-
signi-
tur pro
achma

us mor-
am po-
nperio,
rectum,
rigorem
execra-
Deo pec-

tur, ut,
necessa-
morte ab
mptio:
uus; &
et mor-
us nostro

Orthod.

Quæst.

Taria?

us? an

occasione

pter divi-

um suum

dei acce-

opheta?

i Patris

eternis

Quæst.